

QUINS AUTORS HAN INFLUÏT SOBRE MARTHA NUSSBAUM?

Martha Nussbaum és autora d'una extensa (i voluminosa) obra al llarg de més de quaranta anys de producció. Als seus llibres esmenta multitud d'autors i llibres dels qui pren idees o amb qui discuteix en profunditat. Traçar la cartografia de les seves influències és una labor condemnada al fracàs perquè són molts els autors que esmenta.

Nussbaum es va formar en literatura antiga i bona part de les seves influències deriven de la literatura. Sovint esmenta els tràgics grecs, Shakespeare, els romàntics i Proust per reforçar la seva argumentació o per pensar a partir dels seus textos. Sempre ha cregut que les emocions, que tenen una gran importància en la seva obra perquè per a ella la racionalitat és inseparable de les emocions tenen una estructura narrativa i s'expliquen millor des de la literatura que des de la filosofia.

A més, algunes de les seves influències més significatives no provenen dels llibres sinó de la seva pròpia experiència vital. Té un nebot amb problemes de discapacitat psíquica i aquest fet també l'ha ajudada a reflexionar sobre aquest tema. La seva filla, morta prematurament, era una advocada especialitzada en drets dels animals

no humans i en la seva memòria, Nussbaum manté un fons d'ajuda als animals. D'altra banda coneix molt bé l'Índia (fins i tot ha escrit un llibre sobre aquest país) i l'experiència amb les dones del subcontinent asiàtic és molt significativa quan critica algunes feministes universitàries que, a parer seu, fan un feminisme només per a dones universitàries de l'hemisferi nord.

Amb tot es podria emmarcar el seu pensament a partir d'alguns autors i escoles filosòfiques que coneix molt bé.

ARISTÒTIL

La producció filosòfica de Martha Nussbaum s'emmarca en l'ètica de les virtuts, és a dir, en la tradició que deriva d'Aristòtil (i de la tragèdia grega, que també volia mostrar la importància de les virtuts en la vida cívica). Les virtuts són el fonament de la moralitat i sovint es mostren més que no es teoritzen. La virtut central per a Aristòtil és la prudència i com a pensadora aristotèlica no proposa situacions ideals sinó que la seva obra s'emmarca en la tradició reformista i en el realisme.

CÍNICS I ESTOICS

Diògenes i els cíncics li han interessat sempre molt en la mesura que van ser els primers a teoritzar el cosmopolitisme. Una teoria ètica i política ha de ser sempre pensada des de l'òptica de la ciutadania mundial. Tot i mantenir algunes discrepàncies amb els estoics, sempre ha defensat que la filosofia ha d'arrelar en la idea estoica (i abans, socràtica) de la vida examinada. Sense anàlisi crítica de les pròpies actituds no hi pot haver un pensament lliure.

LA TRADICIÓ LIBERAL I EL FEMINISME DE MILL

Martha Nussbaum és una pensadora política d'arrel liberal en el sentit que considera la llibertat com un dret profundament individual i que no depèn en cap cas del fet d'haver nascut en una o altra cultura. Les llibertats tenen valor universal i s'han d'exercir imparcialment, o el que és el mateix, no és justa una societat en què algú tingui més drets que un altre (i per això les monarquies son immorals). És l'exigència universal de llibertat personal la que la porta al feminisme basat en la igual consideració de drets entre homes i dones.

Com tota la tradició liberal, Nussbaum entén la igualtat com a igualtat d'oportunitats i no de resultats. L'èmfasi que posa en la teoria de les capacitats és liberal perquè les capacitats són de cadascú i és a cadascú que li pertoca realitzar-les dins un projecte de vida personal.

El feminisme que practica prové de Mill (a qui critica el seu utilitarisme, perquè considera que les virtuts no són objecte de càlcul). Mill fou el primer a defensar els drets de les dones de manera imparcial i a fer-ho des de la consciència de la igual

dignitat de tots els humans, que ha de tenir conseqüències en tots els àmbits de la vida. El feminisme és alhora una exigència de la imparcialitat (igual consideració de drets) i una eina per a estendre les capacitats a tot el gènere humà i evitar la discriminació.

AMARTYA SEN

Nussbaum ha elaborat la teoria de les capacitats conjuntament amb el seu company durant molts anys, l'economista indi Amartya Sen. Tots dos consideren que la llibertat no pot ser un concepte abstracte o formal sinó que deriva d'un esquema previ de capacitats universals. La llibertat no existeix sense un accés a la capacitat, a l'educació i a la dignitat que ha de ser garantida sense paternalismes per tots els estats decents arreu.